

Sygn. akt: I C 931/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2020 roku

Sąd Rejonowy w Grudziądzu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Andrzej Antkiewicz
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Klaudia Schoen

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2020 roku w Grudziądzu na rozprawie

sprawy z powództwa A. G., G. C., A. Z.

przeciwko J. L.

o zapłatę

- zasądza od pozwanej na rzecz powodów uprawnionych solidarnie kwotę 1. 287, 47 zł (tysiąc dwieście osiemdziesiąt siedem złotych 47/100) z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 10. 07. 2019 roku do dnia 28. 10. 2020 roku;
- zasadzoną w pkt 1 należność główną rozkłada na 25 rat, przy czym pierwsze 24 po 50,00 zł, a ostatnia w kwocie 87, 47 zł, płatne do końca każdego miesiąca kalendarzowego, począwszy od miesiąca następnego po miesiącu, w którym uprawomocni się wyrok, z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie na wypadek opóźnienia w płatności rat;
- oddala powództwo w pozostałej części;
- zasądza od pozwanej na rzecz powodów uprawnionych solidarnie kwotę 395, 42 zł (trzysta dziewięćdziesiąt pięć złotych 42/100) tytułem zwrotu części kosztów procesu;
- zasądza od powodów solidarnie na rzecz pozwanej kwotę 1455,66 zł (tysiąc czterysta pięćdziesiąt pięć złotych 66/100) tytułem zwrotu części kosztów procesu;
- przyznaje ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Grudziądzu na rzecz adw. F. K. kwotę 229, 56 zł (dwieście dwadzieścia dziewięć złotych 56/100) plus należny podatek od towarów i usług, tytułem części wynagrodzenia za zastępowanie z urzędu pozwanej.

Sygn. akt I C 931/20

UZASADNIENIE

G. C., A. Z. i A. G. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwa (...) w T. wniesli o zasądzenie na ich rzecz jako uprawnionych solidarnie od J. L. kwoty 6.729,57 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 10 lipca 2019 r. do dnia zapłaty, jak również o zasądzenie zwrotu kosztów procesu. W

uzasadnieniu pozwu wskazano, że dochodzona wierzytelność wynika z umowy pożyczki zaciągniętej przez pozwaną w dniu 2 listopada 2017 r. w (...) sp. z o.o. w T., której pozwana w części nie spłaciła, a wierzytelność ta została przeniesiona na rzecz powodów jako współników (...) w T.. W pozwie zaznaczono, że na dochodzoną kwotę składają się:

- 6.458,26 zł z tytułu niespłaconego kapitału pożyczki,

- 194,46 zł z tytułu niespłaconych odsetek kapitałowych, naliczonych na ostatni obowiązywania pożyczki, czyli 19 czerwca 2019 r.,

- 27,31 zł skapitalizowane odsetki umowne za opóźnienie od przeterminowanych rat pożyczki, naliczone na ostatni dzień obowiązywania umowy pożyczki, tj. 19 czerwca 2019 r.,

- 49,54 zł z tytułu odsetek umownych za opóźnienie od niespłaconego kapitału pożyczki, naliczonych od dnia wymagalności całej pożyczki, tj. od 20 czerwca 2019 r. do dnia 9 lipca 2019 r. (dnia poprzedzającego wniesienie pozwu).

W nakazie zapłaty z dnia 2 października 2019 r. referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w Grudziądzu nakazał pozwaną, aby zapłaciła powodom żadaną kwotę z odsetkami i kosztami procesu (k. 42 akt).

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwana zarzuciła, że jest winna mniej niż domagają się powodowie i wniosła o rozłożenie zadłużenia na raty po 50 zł miesięcznie. Przyznała fakt zawarcia umowy pożyczki, wskazując, że z początku spłacała ją zgodnie z harmonogramem – do końca 2018 r., jednakże później jej sytuacja finansowa pogorszyła się, gdyż przestała opiekować się starszą panią i straciła dodatkowy dochód z tego tytułu. Wskazała, że obecnie utrzymuje się tylko z niskiej emerytury i ma inne zobowiązania, na poczet spłaty których ma zajęcie komornicze emerytury (k. 72-73 akt).

Sąd rozpoznał sprawę w postępowaniu uproszczonym (k. 1).

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 2 listopada 2017 roku (...) Sp. z o.o. w T. (pożyczkodawca) zawarła z J. L. (pożyczkobiorcą) umowę pożyczki, na podstawie której udzieliła pozwaną pożyczki w kwocie 5.000,00 zł na okres 36 miesięcy. Strony przewidziały, że pożyczka jest oprocentowana według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej w stosunku rocznym dwukrotność wysokości odsetek ustawowych uregulowanych w art. 359 § 2 k.c. – 10% w stosunku roczny w dniu podpisania umowy, zatem szacunkowa kwota odsetek umownych za cały okres trwania umowy (...) 685,64 zł (§ 5 umowy). Nadto w § 10 umowy postanowiono, że od kapitału pożyczki pożyczkodawca pobierze prowizję w wysokości 5.000 zł. Całkowita kwota do zapłaty w wysokości 11.685,64 zł została rozdzielona na 36 rat, przy czym pierwsza rata wynosiła 392,19 zł, a kolejne po 322,67 zł. Raty miały być uiszczane co miesiąc – do końca każdego miesiąca, począwszy od grudnia 2017 r.

W umowie pożyczki przewidziano, że na wypadek opóźnienia w spłacie pożyczki pozwana zapłaci odsetki od zadłużenia przeterminowanego w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie (§ 8 umowy).

W § 9 umowy zastrzeżono, że pożyczkodawca ma prawo wypowiedzieć umowę z zachowaniem 7-dniowego okresu wypowiedzenia w przypadku niezapłacenia w terminie dwóch kolejnych pełnych rat pożyczki.

Dowody : umowa pożyczki (k. 25-26v akt)

harmonogram rat (k. 27-27v akt)

Na mocy umowy przelewu wierzytelności z dnia 3 listopada 2017 r. (...) Sp. z o.o. w T. przeniosła na rzecz powodów prowadzących spółkę cywilną pod nazwą (...) w T. wierzytelność z tytułu umowy pożyczki z dnia 2 listopada 2017 r. o wartości nominalnej 10.005,48 zł (kapitał pożyczki i oprocentowanie) wraz z prawem do żądania dalszych odsetek.

Dowód : umowa przelewu - k. 28 akt

Umową przeniesienia praw majątkowych z dnia 23 listopada 2017 r. powodowie działający pod firmą: A. Z., A. G., (...) spółka cywilna w T. przenieśli wierzytelność z tytułu umowy pożyczki z dnia 2 listopada 2017 r. na Z. Ł., który z kolei na mocy umowy powierniczego przelewu wierzytelności z dnia 30 maja 2019 r. przelała z powrotem tę samą wierzytelność na powodów.

Dowody : umowa przeniesienia praw majątkowych i umowa powierniczego przelewu

wierzytelności - k. 33-38 akt

Po zawarciu umowy pozwana dokonała spłaty 14 rat na poczet zadłużenia, w łącznej kwocie 4.646,51 zł, które zaksięgowano następująco: 1.079,86 zł na poczet oprocentowania umownego od kapitału, 24,91 zł na poczet odsetek za opóźnienie i 3.541,74 zł na poczet kapitału pożyczki (okoliczności niesporne – pozew: k. 8 akt).

Pismem z 8 kwietnia 2019 r. powodowie wezwali pozwaną do zapłaty zaległości w spłacie rat pożyczki wymagalnych 28 lutego 2019 r. i 30 marca 2019 r., wraz z odsetkami za opóźnienie. Poinformowali również o nabyciu wierzytelności od (...) Sp. z o.o. w T..

Pismem z dnia 6 czerwca 2019 roku powodowie wypowiedzieli pozwanej umowę pożyczki z zachowaniem 7-dniowego okresu wypowiedzenia i wezwali pozwaną do spłaty zadłużenia w kwocie 6.653,32 zł. Pismo to pozwana odebrała 12 czerwca 2019 r.

Dowody : wezwanie do zapłaty - k. 39 akt

wypowiedzenie umowy pożyczki - k. 40 akt

potwierdzenie odbioru wypowiedzenia – k. 39 akt

Pozwana zaprzestała spłaty rat pożyczki, gdyż przestała opiekować się starszą osobą i utraciła z tego tytułu dodatkowy dochód. Pozwana utrzymuje się z emerytury w kwocie 1200 zł miesięcznie, z czego przeszło 200 zł wydaje na lekarstwa. Ma zajęcie komornicze emerytury na poczet spłaty kredytu, dlatego do ręki otrzymuje 876 zł miesięcznie. Miała nowotwór, który był operowany 12 lat temu, z tego tytułu ma stwierdzoną całkowitą niezdolność do pracy. Obecnie leczy się psychiatrycznie. Pozwana mieszka sama. Za najem lokalu płaci 360 zł czynszu, za prąd od 200 do 300 zł miesięcznie, gdyż ma ogrzewanie na prąd. Pozwana nie pamięta czy była informowana przy zawarciu umowy pożyczki o prowizji w kwocie 5.000 zł. Według niej nie otrzymałaby pożyczki, gdyby nie zgodziła się na taką prowizję.

(okoliczności niesporne: wyjaśnienia pozwanej – k. 89-89v akt i sprzeciw – k. 73 akt).

Sąd zważył, co następuje:

Przedstawiony stan faktyczny ustalony został w oparciu o dokumenty złożone przez powodów, które w ocenie Sądu nie budziły wątpliwości co do ich autentyczności i prawdziwości, wobec czego mogły stanowić wiarygodną podstawę ustaleń faktycznych.

Zgodnie z art. 720 § 1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Z tytułu udzielenia pożyczki pożyczkodawca może żądać wynagrodzenia w formie odsetek **albo** prowizji za korzystanie przez pożyczkobiorcę z jego środków finansowych.

W ocenie Sądu nie budziła wątpliwości kwestia ponoszenia odpowiedzialności przez pozwaną z tytułu niewywiązania się z umowy pożyczki z dnia 2 listopada 2017 roku, jak i zasadność wypowiedzenia umowy, albowiem w dniu

sporządzenia wypowiedzenia pozwana posiadała zaległości w spłacie kilku rat. Na pełną akceptację zasługiwało żądanie powodów dotyczące zwrotu kapitału udzielonej i niezwróconej pożyczki, podobnie jak żądanie zapłaty odsetek umownych za korzystanie ze środków finansowych pożyczkodawcy przez czas określony w umowie (art. 720 § 1 k.c. i art. 359 § 1 k.c. oraz art. 509 § 1 k.c.).

Sąd zakwestionował natomiast prawo pożyczkodawców do pobierania dodatkowego wynagrodzenia prowizyjnego od kapitału pożyczki w bardzo wysokiej kwocie 5.000 zł. W umowie nie wyjaśniono, za co (jakie konkretnie czynności) została naliczona ta wygórowana opłata. Wskazać trzeba, że za udostępnienie pozwanej środków pieniężnych pożyczkodawcy naliczyli odsetki umowne w wysokości 1.685,64 zł. Brak było podstaw do pobierania podwójnego wynagrodzenia za to samo. Wynagrodzeniem pożyczkodawcy za udostępnienie pożyczkobiorcy środków pieniężnych są albo odsetki umowne albo wynagrodzenie prowizyjne. Nie można pobierać jednego i drugiego, gdyż wówczas pożyczkodawca otrzymałby dwa razy wynagrodzenie za to samo.

W wielu podobnych sprawach toczących się przed tut. Sądem z powództwa innych pożyczkodawców o zwrot pożyczki zakwestionowano praktykę pobierania na podstawie umów pożyczek dodatkowego wynagrodzenia prowizyjnego w bardzo wysokich kwotach, żądanego często obok odsetek umownych za udostępnienie środków pieniężnych, doliczonych do każdej raty. Zapis o tej prowizji uznano za zmierzający do obejścia przepisów o ochronie praw konsumentów oraz o odsetkach maksymalnych (ukryta lichwa). Stwierdzono, że takie działanie nie zasługuje na ochronę prawną, albowiem jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów, dlatego jest nieważne (art. 58 § 1 i 2 k.c.). Tak było m.in. w sprawach o następujących sygnaturach akt: I C 189/16, I C 2424/16, I C 285/17, I C 397/17, I C 398/17, I C 477/17, I C 501/17, I C 1100/17, I C 1595/17, I C 2491/18, I C 2706/18, I C 2742/18, I C 2752/18, I C 2796/18, I C 2831/18, I C 2866/18, I C 182/19 i I C 437/19.

Kwestią obciążania przez pożyczkodawców pożyczkobiorców zbyt wysokimi opłatami prowizyjnymi za udostępnienie na określony czas środków pieniężnych zajmował się też ostatnio Sąd Okręgowy w Toruniu w sprawach VIII Ca 563/17 i VIII Ca582/17, który w wyrokach z 28 sierpnia 2017 r. i 15 listopada 2017 r. podzielił stanowisko tut. Sądu o sprzeczności umów w zakresie wynagrodzenia prowizyjnego z dobrymi obyczajami, zasadami współżycia społecznego i przepisami regulującymi kwestie odsetek maksymalnych. Sąd Okręgowy, odwołując się do wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 kwietnia 2012 r. w sprawie XVII AmC 5533/11 (Legalis nr (...)), stwierdził, że niezależnie od uregulowań ustawy o kredycie konsumenckim dotyczących maksymalnej wysokości kosztów pozaodsetkowych, koszty te nie mogą stanowić dodatkowego źródła zysku przedsiębiorcy, powinny zatem być kształtowane w sposób zgodny z rzeczywistym kosztem dokonywanych czynności, w związku z którymi pozostają. W obu przywołanych sprawach Sąd Okręgowy w Toruniu stwierdził również, że omawiana opłata pozostaje oderwana od faktycznych kosztów poniesionych przez powódkę, w istocie nie stanowi więc „kosztu okołodsetkowego”, te bowiem powinny być związane – zgodnie z zasadą ekwiwalentności świadczeń – z określonymi kosztami poniesionymi przez pożyczkodawcę w związku z udzieleniem pożyczki bądź usługami świadczonymi na rzecz pożyczkobiorcy. Sąd Rejonowy w Grudziądzu oraz Sąd Okręgowy w Toruniu wyraziły w przywołanych sprawach także pogląd, że wynagrodzenie prowizyjne to ukryta forma odsetek od pożyczzonego kapitału, co prowadzi do obejścia przepisów regulujących instytucje odsetek maksymalnych.

Uwagi te mają w pełni odniesienie do opłaty w kwocie 5.000 zł nazwanej w umowie pożyczki z dnia 2 listopada 2017 r. prowizją.

Wskazać też należy, że w decyzji nr (...) z dnia 3 czerwca 2015 r. (...) w K. uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działania pożyczkodawcy polegające na stosowaniu opłaty, której wysokość nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty. W uzasadnieniu tej decyzji stwierdzono, że sprzeczne z dobrym obyczajem jest naruszenie ekwiwalentności świadczeń przy stosowaniu wobec konsumentów opłaty, której wysokość nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty, co godziło w ich słuszny interes. Identyczną decyzję wydał (...) w K. w dniu 30 grudnia 2015 r. w sprawie (...) (...) w zakresie opłaty przygotowawczej. Zarzuty w niej zawarte wobec pożyczkodawcy można jednak odnieść również do opłaty w kwocie 5.000 zł nazwanej w umowie pożyczki z dnia 2 listopada 2017 r. prowizją.

Ze względu na to, że prowizja w kwocie 5.000 zł została w ocenie Sądu naliczona za to samo, za co należały się pożyczkodawcy odsetki umowne od udzielonej pożyczki, a nadto nie określono w umowie żadnych kryteriów określenia tak wygórowanej opłaty i nie wykazano rzeczywistych kosztów za dokonanie czynności, za które miała być naliczona ta opłata, Sąd uznał, że brak jest podstaw do jej zasądzenia.

Brak było podstaw do przyznania powodowi od pozwanej prawa do odsetek umownych naliczonych po wypowiedzeniu umowy pożyczki, tj. kwoty 442,10 zł, albowiem od tego czasu powodowie naliczają odsetki umowne za opóźnienie.

Odsetki umowne za opóźnienie od niezwróconej kwoty kapitału pożyczki od dnia wymagalności całej pożyczki, tj. od 20 czerwca 2019 r. oraz skapitalizowane odsetki w pozwie zasądzono na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. i art. 482 § 1 k.c.

W konsekwencji Sąd uznał roszczenie powodów za uzasadnione jedynie w wysokości 1.287,51 zł (kwota żądna w pozwie pomniejszona o kwotę nienależnej prowizji i odsetek umownych (kapitałowych) naliczonych po wypowiedzeniu umowy - art. 720 § 1 k.c. i art. 359 § 1 k.c. oraz art. 509 § 1 k.c.).

W ocenie Sądu pozwana zasługuje na skorzystanie z dobrodziejstwa rozłożenia zasądzonej należności na raty (art. 320 k.p.c.). Pozwana ze względu na niskie dochody, utratę dodatkowego dochodu z tytułu opieki nad inną osobą, choroby i zajęcie egzekucyjne z tytułu spłaty kredytu, nie jest w stanie spłacić natychmiastowo całego zasądzonego zadłużenia. W ocenie Sądu narażenie pozwanej na egzekucję całej zasądzonej należności pogorszyłoby jej - i tak trudną - sytuację finansową. Z tych względów zachodziła podstawa do rozłożenia zasądzzonego świadczenia na raty, których wysokość określono zgodnie z prośbą pozwanej, uwzględniając jej obecną sytuację majątkową i rodzinną, z tym że wysokość ostatniej raty określono jako wyrównawczą. Rozłożenie świadczenia na raty daje większe prawdopodobieństwo dobrowolnej spłaty długu przez pozwaną. Przymusowa egzekucja z jego majątku w obecnej sytuacji byłaby bezskuteczna.

Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZP 126/06 (OSNC 2007, nr 10, poz. 147) rozłożenie zasądzzonego świadczenia na raty na podstawie art. 320 k.p.c. ma ten skutek - wskazany już w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1970 r., III PZP 11/70 (OSNCP 1971, nr 4, poz. 61) - że wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratalnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat. Z tego względu odsetki zasądzono jedynie do dnia wyrokowania (art. 481 § 1 i 2 k.c. i art. 482 § 1 k.c.), a powództwo o zapłatę odsetek za okres od wyrokowania do dnia płatności poszczególnych rat zostało oddalone.

O kosztach procesu w punkcie 4. (czwartym) sentencji wyroku orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. i art. 105 § 2 zd. 1 k.p.c. Powodowie wygrali sprawę w 19,13 % (1.287,47 zł/6.729,57 zł), ponosząc koszty procesu w łącznej wysokości 2.067 zł z tytułu: opłaty sądowej od pozwu w kwocie 250 zł (k. 4 i 15 akt), opłaty skarbowej od pełnomocnictwa procesowego - 17 zł (k. 22 akt) i wynagrodzenia pełnomocnika będącego radcą prawnym w wysokości 1.800,00 zł (§ 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych - Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 ze zm.). Finalnie należał się zatem powodowi od pozwanej zwrot kwoty 395,42 zł.

Pozwana była zastępowana przez adwokata z urzędu. Pozwana wygrała sprawę w 80,87%. Opłata na rzecz adwokata według § 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokacie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.) wynosi 1.800 zł. Powodowie powinni zwrócić pozwanej z tej opłaty 80,87%, czyli 1.455,66 zł i taką kwotę zasądzono na rzecz pozwanej w punkcie 5 (piątym) sentencji wyroku (art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i art. 105 § 2 zd. 1 k.p.c.). W pozostałym zakresie koszty adwokata z urzędu pokrywa Skarb Państwa na mocy art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja

1982 r. Prawo o adwokaturze (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1651). Stawka adwokacka opłaty za czynności adwokata z urzędu przy wartości przedmiotu sporu podanej w pozwie wynosi 1.200 zł (§ 8 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu - Dz.U. z 2019 r. poz. 18), 19,13% tej kwoty to 229,56 zł i o takiej kwocie wraz z podatkiem VAT orzeczono w pkt 6 (szóstym) sentencji wyroku.